

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a személyesen eljáró I. rendű és II. rendű felpereseknek ügyvéd által képviselt I. rendű és II. rendű alperesek ellen tulajdonjog megállapítása és fedezetelvonó szerződés hatálytalanságának megállapítása iránt a Gyöngyösi Városi Bíróságnál 1.P.20.590/2005. számon megindított és a Heves Megyei Bíróságnak 1.Pf.25.313/2007/6. számú ítéletével befejezett perében az említett számú másodfokú határozat ellen az I. és II. rendű alperesek által 34. sorszám alatt előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán az alulírott napon - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezéseit hatályában fenntartja.

Az alperesek személyes költségmentessége folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték az állam terhére marad.

I n d o k o l á s :

A jogerős alapjául szolgáló tényállás szerint az I. r. alperes 1993-ban a vállalkozásának folytatására a felperesektől kölcsön kért 2.400.000 forintot. A kölcsönösszeget a lejáratkor nem fizette vissza a felpereseknek, ezért a Gödöllői Városi Bíróság a felperesek keresete alapján indult perben hozott és első fokon jogerőre emelkedett 8.P.21.051/1998/5. számú ítéletével kötelezte az I. rendű alperest, hogy fizessen meg a felpereseknek 15 napon belül 2.400.000 forintot. Mivel az I. rendű alperes a fizetési kötelezettségének a jogerős ítélet ellenére sem tett eleget, a bíróság 2000. augusztus 9-én végrehajtási lapot állított ki ellene a 2.400.000 forintos tartozásának a behajtása iránt, amelynek alapján végrehajtó előtt megindult ugyan a végrehajtási eljárás, de az - az I. rendű alperes végrehajtás alá vonható vagyonának a hiánya miatt - a mai napin nem vezetett eredményre. A végrehajtó

által beszerzett tulajdoni lap adatai szerint az I. rendű alperes által is lakott m-i 687 hrsz.-on nyilvántartott ingatlan a II. rendű alperes kizárólagos tulajdonában áll.

Az I. és II. rendű alperes 1996-ban ismerkedett meg, majd 1999. május. 28. napján házasságot kötöttek, amelyből négy gyermekük származott.

A házasságkötésük előtt, 1999. május 14. napján olyan tartalmú ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratba foglalt házassági vagyoni jogi szerződést kötöttek, amelyben a házassági vagyoni közösséget - az alperes valamennyi különvagyon tárgyára - többek között a II. rendű alperes kizárólagos tulajdonában álló m-i ingatlanra - vonatkozóan is egymás között kizárták. A házasságkötésük után, 2001. november 20. napján ezt a házassági vagyoni jogi szerződést módosították, és megállapodtak abban, hogy a II. rendű alperes által a házasságkötés előtt megszerzett m-i ingatlanon a házassági életközösség ideje alatt pénzügyi hiteli igénybevételeivel folytatott közös építkezés folytán az I. rendű alperes az ingatlanban semmilyen arányban nem szerez tulajdonjogot és ilyen irányú követeléssel sem élhet.

A m-i ingatlanra a II. rendű alperes 2000. novemberében kapott építési engedélyt, 2002. márciusában pedig használatbavételi engedélyt. Az ingatlanon álló lakóépület az alperesek házasságkötésének az időpontjában félkész állapotban volt: csak a tető és a falak álltak, a nyílászáró szerkezetek a helyszínen voltak, de azoknak csak nagyon kevés része volt beépítve, a külső és belső vakolás hiányzott és az ingatlanban semmiféle szerelvény nem volt.

A házassági életközösség ideje alatt tovább folytatott építkezés költségeit a II. rendű alperes egyrészt pénzügyi kölcsönből, másrészt pedig a felek házasságából származó négy gyermekből három gyermek után felvett szociálpolitikai kedvezményből fedezte.

Az ingatlan jelenlegi forgalmi értéke a jelenlegi tényleges állapotának az alapulvételével 13.400.000 forint, a házasságkötéskori félkész állapotának az alapulvételével pedig 8.200.000 forint lenne.

Az I. és II. rendű felperesek keresetükben annak megállapítását kérték, hogy az alperesek között 1999. május 14. napján és 2001. szeptember 20. napján létrejött házassági vagyoni jogi szerződés velük szemben hatálytalan, továbbá, hogy az I. rendű alperes a m-i ingatlan 1/2-ed részesedésének tulajdonjogát házastársi közös szerzés jogcímén megszerezte, majd a keresetüket módosították és annak megállapítását kérték, hogy az ingatlan 1/4-ed része az I.

rendű alperes tartozására velük szemben végrehajtható, illetve végrehajtás alá vonható.

Az I. és II. rendű alperesek érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az elsőfokú bíróság az ítéletével megállapította, hogy az alperesek között 1999. május 14. napján és 2001. szeptember 20. napján létrejött házassági vagyoni szerződés felperesekkel szemben hatálytalan. Kötelezte az alpereseket annak tűrésére, hogy felperesek a m-i 687 hrsz.-ú- természetben M., H. K. u. alatt fekvő ingatlan 13/67-ed részéből a bíróság mellett működő végrehajtó előtt folyamatban lévő 205-G.V.20/2002. számú végrehajtási eljárásban követelésük és járulécai erejéig magukat kielégítsék, továbbá, hogy fizessenek meg a felpereseknek egyetemlegesen 15 napon belül 400.000 forint perköltséget.

Az elsőfokú ítélet ellen az I. és II. rendű alperesek fellebbezéssel éltek.

Az I. és II. rendű felperesek a fellebbezési ellenkérelmükben az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyását kérték.

A másodfokú bíróság az ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Kötelezte az I. és II. rendű alpereseket, hogy fizessenek meg a II. rendű alperesnek 15 napon belül 7.800 forint másodfokú eljárási költséget és megállapította, hogy a le nem rótt fellebbezési illeték az állam terhén marad.

A jogerős ítélet indokolása szerint nem fogadták el a perben eljáró bíróságok az alperesek azon védekezését, hogy a perbeli házassági vagyoni szerződések megkötésekor a II. rendű alperes nem volt rosszhiszemű, mert az I. rendű alperesnek a felperesekkel szemben fennálló 2.400.000 forintos tartozásáról nem volt tudomása, és a vagyoni szerződést kizárólag azért kötötte meg, mivel ebből a kapcsolatából nem akart - a korábbiakhoz hasonlóan - vesztesen kikerülni.

A házassági vagyoni szerződés megkötésekor ugyanis az alperesek már jegyesek, annak módosításakor pedig már házastársak voltak, tehát a Ptk. 685. §-ának b./ pontja értelmében hozzátartozóknak minősültek, ezért a Ptk. 203. §-ának (1) és (2) bekezdése szerint a rosszhiszemőségük mellett törvényes vélelem szólt, e vélelmet pedig az alperesek a perben nem tudták megdönteni. Az alperesek jóhiszemőségének a bizonyítására ugyanis sem a perbeli szerződések indokaként általuk előadottak, sem pedig a szerződés megkötésében közreműködő ügyvéd tanúvallomása nem volt alkalmas.

A perbeli szerződések egyébként is teljességgel életszerűtlenek és jogszabályba ütközőek is - például abban a vonatkozásban, hogy a gyermekeket anyagilag kizárólag a II. rendű alperes köteles eltartani, míg az I. rendű alperesnek velük szemben semmiféle tartási kötelezettsége nincs.

A végrehajtási iratokból megállapítható, hogy az I. rendű alperes ellen vezetett végrehajtás vagyon hiányában eredménytelen maradt, ezért az első- és másodfokú bíróság arra a jogi álláspontra jutott, hogy a házassági vagyoni szerződés és annak módosítása a fentebb hivatkozott törvényhelyek alapján a felperesekkel szemben hatálytalan.

Megállapította ugyanakkor a jogerős ítélet azt is, hogy a felperesek kielégítési alapját a m-i ingatlannak csupán a 13/67 részilletősége képezi, mert a házassági vagyoni szerződések létrejöttének hiányában az I. rendű alperes házastársi közös szerzés jogcímén ilyen mértékű ingatlanhányadot szerzett volna meg a II. rendű alperes terhére. Az aggálytalan szakértői vélemény szerint ugyanis az ingatlan jelenlegi és házasságkötéskori állapotának az alapulvételével meghatározott jelenlegi forgalmi értéke közötti különbözet (13.400.000 - 8.200.000 =) 5.200.000 forint, ez az érték pedig az alperesek házassági életközösségének ideje alatt jött létre, ezért annak a 2.650.000 forint értékű fele része a Csjt. 27. §-ának (1) bekezdése alapján az I. rendű alperest illetné meg. Ez az érték pedig az ingatlan egészhez viszonyított 13/67 részilletőségének felel meg.

A II. rendű alperes a házastársi közös vagyon törvényes vélelmével szemben csupán állította, de nem bizonyította azt, hogy a perbeli ingatan teljes egészében a különvagyonához tartozna azért, mert a házasságkötéskor nagy értékű különvagyonnal rendelkezett és az életközösség ideje alatt a további építkezést ebből a különvagyonából folytatta. E tényállításának egyébként ellentmond az a tény, hogy a II. rendű alperes az építkezéshez kölcsönt vett fel és szociálpolitikai kedvezményt is igénybe vett, ezért a perben eljáró bíróságok a II. rendű alperes által felajánlott további tanúbizonyítás lefolytatását - mint szükségtelent - mellőzték.

A fellebbezésben foglaltakra tekintettel a másodfokú bíróság rámutatott arra is, hogy a szerződés felperesekkel szembeni hatálytalansága nem jelenti egyben annak az érvénytelenségét, ezért az az alperesek egymás közötti jogviszonyában mindaddig érvényesnek minősül, amíg az érvénytelensége megállapításra nem kerül. A felek közötti vagyoni elszámolásnál ennek nyilvánvalóan döntő jelentősége lehet ugyan, az alperesek közös vagyonának a megosztása azonban a felperesek igényére nincs hatással, mert ez a per az alperesek közötti tulajdoni igényt nem dönti el, és nem is érinti.

Ebből következik, hogy egyetértett a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság számítási módszerével is, hiszen itt alapvetően nem az alperesek, mint házastársak közötti tulajdoni arány megállapítása a felperesi igény elbírálásának jogi feltétele. Ilyen igényt a perben nem is terjesztettek elő a felek.

A fentiekből következik, hogy a másodfokú bíróság szerint nincs meg a tárgyalás felfüggesztésének törvényi feltétele sem, mert a jelen perben érvényesített igény elbírálásának nem függvénye és nem feltétele az alperesek közötti vagyonmegosztási per kimenetele. Ez legfeljebb az alperesek között bír jelentőséggel, azonban a felperesek és az alperesek adott jogviszonyában a felperesi igény elbírálásának nem előfeltétele.

A jogerős ítélet ellen az I. és II. rendű alperesek felülvizsgálati kérelemmel éltek - annak tartalmát tekintve - a másodfokú bíróság ítéletének a hatályon kívül helyezése, valamint az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatása és a felperes keresetének elutasítása iránt.

A felülvizsgálati kérelmük részletesen kifejtett indokai szerint a jogerős ítélet alapjúl szolgáló tényállás megállapításának a módja és a perben eljáró bíróságok érdemi döntése a Pp. 152. §-ának (2) bekezdését és 206. §-át, valamint a Ptk. 203. §-át és 685. §-ának b./ pontját sérti.

Az I. és II. rendű felperesek felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztettek elő.

I.1. A jogerős ítélet a felülvizsgálattal támadott körben a peres felek egymással ellentétes előadásának, a kihallgatott tanúk vallomásának, valamint a becsatolt okirati bizonyítékok adatainak az egymással való egybevetése, azok okszerű, logikai ellentmondásoktól mentes, és a Pp. 206. §-ának (1) bekezdésében foglalt elveknek egyébként is megfelelően történő értékelése alapján, megalapozottan állapította meg a tényállást.

Ennek során a bizonyítási teher Pp. 164. §-a (1) bekezdésében foglalt főszabályának a helyes alkalmazásával értékelte a felperes terhére mindazon tények bizonyítatlanságának a következményeit, amelyek vonatkozásában a felperesnek állott érdekében az, hogy az alperes tagadásával szemben a saját tényállításait a bíróság valóban fogadja el.

2. A Pp. 152. §-ának (2) bekezdése szerint a bíróság a tárgyalást akkor is felfüggesztheti, ha a per eldöntése olyan előzetes kérdés elbírálásától függ, amelynek tárgyában más polgári per vagy bíróság hatáskörébe tartozó más polgári eljárás már folyamatban van.

Az idézett törvényhely - annak nyelvtani értelmezéséből következően - a per tárgyalásának a felfüggesztését a bíróság számára nem kötelezővé, hanem csupán lehetővé teszi - többek között - akkor, ha annak eldöntése olyan előzetes kérdés elbírálásától függ, amelynek tárgyában más polgári per van folyamatban. Ebből következik, hogy a jelen per tárgyalása felfüggesztésének a mellőzése az idézett eljárásjogi szabályt még akkor sem sértené, ha a peres felek egymás közötti jogvitájának az eldöntése szempontjából az alperesek közös vagyonának a megosztása iránt folyamatban lévő per mikénti elbírálása előzetes kérdésnek minősülne.

A Pp. 270. §-ának (2) és 275. §-ának (3) bekezdésében foglaltakból viszont az következik, hogy a tényállás megállapításának a módjára vonatkozó és az ügy érdemi elbírálására is lényeges kihatással lévő eljárásjogi szabálysértés hiányában a szabad bírói mérlegeléssel megállapított tényállás felülvizsgálati eljárás keretében történő felülmérlegelésének, a bizonyítékok újbóli értékelésének nincs helye.

II. A Ptk. 203. § (1) bekezdése értelmében az a szerződés, amellyel harmadik személy igényének kielégítési alapját részben vagy egészben elvonták, e harmadik személy irányában hatálytalan, ha a másik fél rosszhiszemű volt vagy reá nézve a szerződésből ingyenes előny származott, a hivatkozott § (2) bekezdése szerint pedig ha valaki a hozzátartozójával köt ilyen szerződést, a rosszhiszeműséget, illetőleg az ingyenességet vélelmezni kell.

A Ptk. 685. §-ának b./ pontjában foglalt értelmező rendelkezés szerint hozzátartozó - többek között - a jegyes. A „jegyes” fogalmát ugyanakkor sem a Ptk., sem egyéb jogszabály nem határozza meg, és ahhoz - az élettársi kapcsolattal, valamint a házassággal ellentétben - sem vagyoni jogi, sem családjogi joghatások sem fűződnek.

Az általános társadalmi felfogás szerint a jegyesség, „a jel, kézfogás kölcsönös ígéretet, elkötelezettséget jelent arra, hogy a fiatalok egymással házasságra lépnek, az ígéretnek törvény szerint ugyan nem volt kötelező ereje, de faluhelyen az erkölcsön és a szokásjogon alapuló közvélemény megbélyegezte azt, aki különösebb indok nélkül elállt adott szavától.” (Tárkány Szűcs Ernő: Magyar jogi népszokások 329. old. - Gondolat Kiadó - Budapest- 1981.)

A jegyes fogalmát a Csjt. egyáltalán nem ismeri, az e fogalom közfelfogás szerinti tartalmának megfelelő, és csupán erkölcsi jellegű kötelezettségekkel párosuló „házasságkötésre irányuló kölcsönös ígéretet, elkötelezettséget” azonban lényegében a „házasságkötési szándékát bejelentő személlyel”, illetőleg a „házasuló” fogalmával azonosítja.

A Csjt. 3. §-ának (2) bekezdése ugyanis kimondja, hogy a házasságkötést az anyakönyvvezető csak a házasságkötési szándék bejelentését követő harminc nap utáni időpontra tűzheti ki, e határidő alól azonban a jegyző felmentést adhat, a Csjt. 27. §-ának (2) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy a házasulók a házasságkötés előtt, valamint a házastársak az egymás közötti vagyoni viszonyaikat - a házassági életközösség tartamára - szerződéssel rendezhetik, és a szerződésben e törvény rendelkezéseitől eltérően határozhatják meg, hogy mely vagyon kerül a közös-, illetőleg a különvagyonra.

Az alperesek az egymás közötti vagyoni viszonyaira - a házassági életközösség tartamára - irányadó házassági vagyoni szerződést „házasulókként”, 1999. május 14-én, tehát két héttel az 1999. május 28-án történt házasságkötésüket megelőző és legalább 16 nappal a házasságkötési szándékuk bejelentését követően kötötték meg. Ebből pedig az következik, hogy a szerződés megkötésének időpontjában - a jogerős ítélet helyes okfejtése szerint - „jegyeseknek”, tehát a Ptk. 685. §-ának b./ pontja szerinti hozzátartozóknak minősültek. Ennek a további jogkövetkezménye pedig az, hogy a Ptk. 203. §-ának (2) bekezdése szerint a fedezetelvonás vonatkozásában fennálló rosszhiszeműségük mellett törvényes vélelem szól, e vélelmet pedig a II. rendű alperes a peren - a törvényes vélelmekkel szembeni bizonyítás Pp. 3. §-ának (5) bekezdésébe foglalt speciális szabálya ellenére - nem döntötte meg.

A kifejtettek miatt a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet - a Pp. 270. §-ának (1) bekezdése alapján alkalmazott Pp. 254. §-ának (3) bekezdése alapján az érdemi döntés helyes indokaira is utalva - a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A feleknek a felülvizsgálati eljárásban áthárítható költsége nem merült fel, ezért a Legfelsőbb Bíróság a költségviselés tárgyában való határozathozatalt mellőzte.

A Pp. 270. §-ának (1) bekezdése szerint alkalmazott Pp. 78. §-ának (1) bekezdése, valamint a költségmentesség bírósági eljárásban való alkalmazásáról szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. §-ának (1) bekezdése és 14. §-a alapján rendelkezett a Legfelsőbb Bíróság az alperes költségmentessége folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték viseléséről.

Budapest, 2008. április 8.

a tanács elnöke, előadó bíró, bíró

A kiadmány hitelül:

bírósági tisztviselő